

А.І. Севальнев, Ю.Д. Сушко, В.П. Торгун, О.В. Кірсанова, І.А. Соколовська, Р.А. Федорченко, Ю.В. Волкова, А.В. Куцак, Л.П. Шаравара

**КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ
ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: Болонський процес, кредитно-модульна система, інформаційні, телекомунікаційні технології.

Ключевые слова: Болонский процесс, кредитно-модульная система, информационные, телекоммуникационные технологии.

Key words: Bolona process, credit-module system, information and telecommunication technologies.

Нові форми навчання студентів в умовах кредитно-модульної системи вимагають сучасного методичного забезпечення, матеріально-технічного оснащення, впровадження в навчальний процес нових інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Новые формы обучения студентов в условиях кредитно-модульной системы требует современного методического обеспечения, материально-технического оснащения, внедрения в учебный процесс новых информационных и телекоммуникационных технологий.

New forms of students' training in terms of credit-module systems require modern methodological support, material and technical equipment, the introduction into the educational process new information and telecommunication technologies.

Україна є невід'ємною частиною європейського суспільства, і наочні підтвердження цього помітні у всьому суспільному житті країни. Торкається цей факт і медичної науки та освіти. 19 травня 2005 року на конференції Міністрів освіти країн Європи, що відбулась у м. Бергені (Норвегія), Україна офіційно приєдналась до Болонської декларації.

Проблеми реформування освіти в Україні в контексті Болонського процесу плідно досліджуються. Теоретичні напрацювання репрезентують нову парадигму освіти, що «розвивається як відповідь на виклики цивілізації і, одночасно, як відповідь на потреби людини знайти своє місце і можливості самореалізації у новому глобальному просторі» [1,4].

Сьогодні зроблено рішучі кроки на шляху входження вітчизняної вищої освіти в Європейський освітній простір. Безперечно, приєднання до Болонської угоди має як переваги, так і ризики. З одного боку, Болонський процес – це шанс розвитку освіти до європейського рівня, а з іншого, – це незворотні трансформації в системі особистих, інституційних і соціальних вартостей. Зокрема, у Болонській декларації зазначено, що «Європа знань» сьогодні є запорукою зміцнення й інтелектуального збагачення європейців, оскільки саме така Європа може надати їм необхідні знання, щоб адекватно реагувати на виклики нового тисячоліття, усвідомлюючи спільні цінності та належність до єдиного соціокультурного кола [2,5].

Загальновідомо, що Україна, згідно з вимогами Болонського процесу, до кінця 2010 року повинна була завершити цивілізаційну модернізацію вищої освіти на основі інформаційно-комунікативних технологій. Її мета – забезпечити мобільність і конкурентоспроможність випускників у глобальній ринковій економіці [3,6].

З огляду на євроінтеграцію, сталися зміни у порядку проведення державної атестації студентів, які навчаються

у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації за напрямом підготовки «Медицина». Для управління якістю медичної освіти МОЗ України вперше в державі запровадило європейську систему незалежних від ВНЗ ліцензійних інтегрованих іспитів «Крок-1», «Крок-2», «Крок-3». З 2005 року цю систему вже повністю реалізовано у підготовці фахівців напрямку «Медицина» за спеціальностями «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медико-профілактична справа» та «Стоматологія». З 2004/05 навчального року в медичних вишах започатковано викладання навчальної дисципліни для викладачів, аспірантів і магістрантів «Вища медична освіта і Болонський процес». Терміни впровадження нової системи підготовки студентів-медиків гармонізовано із загальноприйнятими в Європейському Союзі – до 2010 року. Визначено етапи тактичних завдань реформування на кожен навчальний рік. У медичних вишах впроваджено принципово новий навчальний план, що базується на кредитно-модульно-рейтинговій системі оцінки знань. Його розроблено на основі 18 навчальних планів провідних європейських університетів, і він є основним інструментом, що дає можливість порівнювати якість національної вищої медичної освіти з європейською, визначити основні проблеми євроінтеграції України в науці та освіті й ефективно їх вирішувати [7].

МЕТА РОБОТИ

Висвітлити питання підготовки студентів в умовах кредитно-модульної системи, обґрунтувати шляхи оптимізації методичного забезпечення та впровадження в навчальний процес нових інформаційних і телекомунікаційних технологій.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Медико-соціологічний метод – для отримання інформації, її аналізу й узагальнення. Аналітичний метод – для аналізу тенденцій, оцінки стану та шляхів удосконалення підготовки студентів в умовах кредитно-модульної системи.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Гігієна та екологія як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами базових дисциплін та інтегрується з цими дисциплінами, відповідно з робочою міжкафедральною програмою екологічної освіти.

Навчальна дисципліна гігієна та екологія структурована для спеціальності 7.110101 «Лікувальна справа» на 2 модулі, кожен з яких, у свою чергу, поділяється на 6 і 4 змістових модулів; для спеціальності 7.110106 «Стоматологія» – на 1 модуль, що поділяється на 4 змістових модулів.

Видами навчальної діяльності студентів, згідно з навчальним планом, є лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів гігієни та екології. Навчальні заняття за їх організацією є практичними і передбачають:

- дослідження студентами факторів навколишнього середовища та їх відповідності природним рівням і гігієнічним нормативам;
- дослідження впливу цих факторів на організм людини і здоров'я населення;
- оформлення на підставі результатів цих досліджень профілактичних рекомендацій, вирішення ситуаційних задач.

Студенти ведуть протоколи практичних занять, де зазначають мету дослідження, принцип методу, хід роботи, результати дослідження та формують висновки. Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях і під час виконання індивідуальної роботи. Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється з їх завершенням.

Оцінка успішності студента з навчальної дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою як середня арифметична оцінка засвоєння відповідних модулів і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні. Оцінка засвоєння окремих тем (поточний контроль) проводиться на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей, оцінка засвоєння модуля здійснюється на його останньому навчальному занятті.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів, як комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень та оцінка їх результатів. Чимала увага приділяється методичному забезпеченню навчального процесу. Викладачами кафедри підготовлено понад 30 лекцій, зокрема 10 лекцій англійською мовою з комп'ютерною презентацією для англомовних студентів; 14 лекцій російською і 10 лекцій українською мовами для вітчизняних студентів. У 2010 році співробітниками кафедри підготовано і видано навчальний посібник «РАДОН: радіаційна безпека і методи захисту» для студентів медичного і фармацевтичного факультетів. Створено 4 навчальних відеофільми, що використовуються на практичних заняттях, організовано проведення круглого столу з Батьківщиною іноземних студентів (Непал). Крім того, на кафедрі створено комплексні кваліфікаційні завдання для контролю знань: розроблено набори тестових завдань для визначення рівня теоретичних знань, поточного та підсумкового контролю вітчизняних, і іноземних студентів.

Навчальний процес, виховна та наукова робота на кафедрі мають потенціал для подальшого розвитку й удосконалення. За 2010/11 навчальний рік викладачами кафедри опубліковано 2 науково-методичні статті та 13 наукових статей у фаховому вітчизняному виданні, 5 наукових статей у закордонному виданні, 19 наукових тез у вітчизняному виданні.

Викладачі кафедри підготували публікації та виступили з доповідями на 2 регіональних науково-практичних конференціях (33 міська та 50 обласна науково-практичні конференції з напрямків впровадження досягнень науки в практику та удосконалення державного санітарно-епідеміологічного нагляду – м. Запоріжжя, 2010 р.). Завідувач кафедри, к. мед. н., доцент А.І. Севальнев виступив з доповідями на Всеукраїнському науковому форумі, включеному в Реєстр МОН, МОЗ України «Актуальні питання гігієни та екологічної безпеки України» (Шості марзевські читання) (м. Київ, 20–21 травня 2010 р., на науково-практичній конференції з міжнародною участю, присвяченій 110-й річниці з дня народження Д.М. Калюжного «Гігієна атмосферного повітря» (м. Київ, 14–15 жовтня 2010 р.), взяв участь у роботі 2-х колегій санітарно-епідеміологічної служби України (м. Дніпропетровськ) та науково-практичного семінару з гігієни праці (м. Запоріжжя).

Асистентами кафедри підготовано 2 студентів до участі на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики», травень 2010 р., Запоріжжя.

З метою пошуку обдарованої студентської молоді на кафедрі організовано та проведено I етап Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Загальна гігієна» серед студентів 3 курсу медичного факультету. Переможців I етапу (2 студентів) рекомендовано оргкомітету Всеукраїнської студентської олімпіади ЗДМУ для участі в II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади, 4–7 квітня 2011 р. у Донецьку.

На кафедрі успішно працює студентське наукове товариство; науковий керівник – к. мед. н., доцент В.П. Торгун. Основні напрямки діяльності студентського товариства – реферативна, експериментальна роботи. Крім того, щомісяця проводиться засідання круглого столу членів студентського наукового товариства з участю викладачів кафедри та запрошених студентів.

Минулого року в ЗДМУ було прийнято більше іноземних студентів, у порівнянні з попередніми роками, що свідчить про підвищення міжнародного авторитету вишу. Виникла нагальна необхідність в удосконаленні знань з англійської мови викладачів кафедри. Завдячуючи спеціальній підготовці (курси з англійської мови при ЗДМУ), частина викладачів оволоділи англійською мовою в достатньому обсязі. Четверо викладачів нашої кафедри мають сертифікат на право викладання англійською мовою, двоє успішно навчаються на курсах.

Реформування медичної освіти – єдиний шлях для студентів здобути освіту світового рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем. Для цього необхідно інтенсивно

удосконалювати роботу з модернізації, технологізації, посилювати й поглиблювати наукову роботу кафедр. У навчальних корпусах необхідно створити комп'ютерні класи – кафедральні й факультетські (міжкафедральні), відкрити комп'ютерні класи в бібліотеці й гуртожитках для студентів, обладнати їх стаціонарними комп'ютерами і ноутбуками, копіювальним обладнанням, проекторами для читання лекцій та іншою сучасною технікою.

Мультимедійні й інтерактивні засоби навчання дозволять використовувати в навчальному процесі сучасні комп'ютерні технології (електронні підручники, навчальні диски, книги, презентації, фільми, тести), що передбачає ширше використання мережі Інтернет. Можливість зв'язку з Інтернетом забезпечує вільний доступ студентів і викладачів до інформаційних ресурсів, а також до інтерактивних енциклопедій і довідників. Наявність якісних web-сторінок кафедр допоможе розміщувати матеріали, необхідні для студентів, перелік рекомендованих джерел інформації з тієї чи іншої проблеми.

Одним із видів використання інформаційних технологій є дистанційне навчання із залученням провідних вітчизняних і європейських фахівців (необхідне як для очної, так і для заочної форми навчання).

Будь-яке реформування – складний і болісний процес. Проте, впровадження сучасного навчального плану підготовки студентів на основі кредитно-модульної системи дало змогу зменшити педагогічне навантаження на викладачів і студентів, ліквідувати перехідні экзамени, збільшити питому вагу самостійної роботи студентів під контролем викладача, запровадити рейтинговий принцип оцінювання знань.

Новий навчальний план став основою, підґрунтям, а ефективно покращення рівня підготовки студентів потребує щоденної енергійної роботи керівництва університету, викладачів і студентів.

ВИСНОВКИ

Аналіз сучасного стану проблеми підтвердив, що нові форми навчання студентів в умовах кредитно-модульної системи вимагають від викладацького складу кафедри загальної гігієни та екології розв'язання ряду задач:

- покращення умов навчання студентів відповідно до вимог часу;
- удосконалення рівня методичного забезпечення, покращення стану матеріально-технічного оснащення;
- підвищення рівня інформатизації навчального процесу і, відповідно, самостійної роботи студентів;
- прискорення впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій і, відповідно, формування інформаційної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Філософія освіти ХХІ століття: пошук пріоритетів / Андрущенко В. // Філософія освіти. – К.: МАЙСТЕР-КЛАС, 2005. – № 1. – С. 5–17.
2. Журавський В. Болонський процес: головні принципи входу в Європейський простір вищої освіти / Журавський В., Згуровський М. – К.: ІВЦ «Видавництво Політехніка», 2003. – 195 с.
3. Рижак Л. Євроінтеграція вищої освіти України: аксіологічний вимір / Рижак Л. // Вісник Львівського університету. Філософські науки. – 2008. – Вип. 11. – С. 27–37.
4. Тимошенко З.І. Соціально-політичні аспекти та перспективи участі України в Болонському процесі / Тимошенко З.І. // Україна – суб'єкт європейського освітнього простору. – К.: Вид-во Європейського університету, 2005. – С. 5–19.
5. Козаченко О.І. Болонський процес в дії / Козаченко О.І. // Україна – суб'єкт європейського освітнього простору. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2005. – С. 29–32. Гудзь М.В. Загальний курс європеїстики / Гудзь М.В., Гудзь П.В. – Донецьк: Юго-Восток, 2006. – С. 37–38.
6. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання / Сікорський П.І. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006.

Відомості про авторів:

Севальнев А.І., к. мед. н., доцент, зав. каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Сушко Ю.Д., к. мед. н., доцент каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Торгун В.П., к. мед. н., доцент каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Кірсанова О.В., к. мед. н., ст. викладач каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Соколовська І.А., к. мед. н., старший викладач каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Федорченко Р.А., асистент каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Волкова Ю.В., асистент каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Куцак А.В., асистент каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Шаравара Л.П., асистент каф. загальної гігієни та екології ЗДМУ.

Адреса для листування:

Севальнев А.І. 69035, м. Запоріжжя, пр-т Маяковського, 26, ЗДМУ, каф. загальної гігієни та екології.

Тел.: (061) 233 70 97.